

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
DEVELOPMENT OF TEACHER COMPETENCY PROGRAM IN THE 21ST
CENTURY LEARNING ASSESSMENT AND EVALUATION FOR
EDUCATIONAL INSTITUTES UNDER THE NORTHEAST VOCATIONAL
EDUCATION INSTITUTION

ญาณภัทร สีหะมงคล
YANNAPAT SEEHAMONGKON
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
MAHASARAKHAM UNIVERSITY
จังหวัดมหาสารคาม
MAHASARAKHAM PROVINCE

รับบทความ : 1 ธันวาคม 2563 / ปรับแก้ไข : 31 มกราคม 2564 / ตอรับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2564
Received : 1 December 2020 / Revised : 31 January 2021 / Accepted : 8 February 2021

บทคัดย่อ

การปรับเปลี่ยนบทบาทการเรียนรู้สำหรับครูให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีโปรแกรมการพัฒนาที่เหมาะสม จึงนำมาสู่วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมและศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 412 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบทดสอบ และแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ภาคสนามทำการสัมภาษณ์ ทดลองใช้โปรแกรมและประเมินผล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ 2) สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และสภาพที่คาดหวัง ของสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทักษะ ด้านความรู้ และด้านคุณลักษณะ 3) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 8 ส่วน ได้แก่ ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ รูปแบบและวิธีการเสริมสร้าง โครงสร้าง เนื้อหา แนวการจัดกิจกรรม เทคนิคและเครื่องมือ และการประเมินผล และ 4) ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความรู้ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 21.90 มีสมรรถนะ เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.40 และมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างสมรรถนะ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม, สมรรถนะครู, การวัดและประเมินผลการเรียนรู้, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

Changing the teachers' learning roles in following the changes in the 21st century requires an appropriate development program. This led to the research objectives which were to study the components and indicators, current conditions, expected conditions, and needs, together with to develop a program and study the effect of using the teacher competency program in learning assessment and evaluation for educational institutions, under the Northeastern Vocational Institution. The sample used a specific selection method, consisting of 412 teachers and 12 experts. The research instruments were interview forms, assessment forms, tests, and questionnaires, which passed quality checks by experts. Data were collected by field trips, interview field, a pilot study to evaluate the program, and statistics were used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, and PNI. The research results were as follows: 1) 3 components and 20 indicators of teacher competency in LAE, 2) the current state of teacher competency in LAE outcomes at a high level and expected conditions of teachers' competency in LAE outcomes was at the highest level. In addition, the essential needs index consisted of skills, knowledge, and attributes, respectively, 3) 8 parts teacher competency in LAE, which were background and importance, objectives, forms and methods of reinforcement, structure, content, activities guidelines, techniques and tools, and evaluation, lastly 4) the results of using the teacher competency enhancement program in LAE showed that teachers' knowledge increased by 21.90 percent, competence increased by 35.40 percent, and teachers were satisfied with the supplementation at the highest level.

Keywords : Developing program, Teachers' competency, Assessment and evaluation, 21st century

บทนำ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องใช้หลักวิชาและวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงให้แก่ผู้เรียน การตัดสินผลการเรียนรู้ และการวางแผนออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ตรงตามเป้าหมาย ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตน และยอมรับผลการประเมินที่มีความถูกต้อง ยุติธรรม และน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ที่ต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Ministry of Education, 2002, pp. 9-15) โดยในสภาพปัจจุบัน กระแสของการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ก็มีลักษณะในทิศทางเดียวกัน นั่นคือจะต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสม และก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ต้องเปลี่ยนไปจากเดิม ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากสั่งสอนมาเป็นผู้ฝึก หรือผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียน ผู้เรียนจะเน้นการทำงานร่วมกัน เรียนรู้จากการปฏิบัติ เปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระ มาทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์ เน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project based learning) และการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) (Phanich, 2012, p. 21) ขณะเดียวกันการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปด้วย

เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องเน้นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน (Assessment for improvement) โดยแบ่งเป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative assessment) ประกอบด้วย การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning) และการประเมินผลรวมสรุป (Summative assessment) หรือการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of learning) (Wongyai & Patphon, 2014, p. 95) โดยปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกัน คือ เน้นการประเมินเพื่อการพัฒนา ด้วยการผสมผสานกระบวนการวัดและประเมินผล เข้ากับการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างกลมกลืน ดังนั้นครูจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาครู จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งทั้งที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ตรวจสอบผู้เรียน ว่าเกิดการเรียนรู้ทั้งส่วนที่เป็นความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากน้อยเพียงใด บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร

สำหรับสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ได้เปิดสอนตั้งแต่หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรระดับปริญญาตรี สายปฏิบัติการ ซึ่งหลักสูตรทุกระดับจะเน้นการฝึกปฏิบัติ ทั้งในสถานศึกษา และสถานประกอบการ ในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ก็ต้องให้ความสำคัญทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรม เป็นไปตามระเบียบ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้น ๆ แต่การพัฒนาครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ผู้บริหารที่รับนโยบายมาประชุมชี้แจง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน และไม่ได้เน้นให้เห็นถึงความจำเป็นต้องให้ความสำคัญว่าจะต้องปรับเปลี่ยนให้ทันการเปลี่ยนแปลง และจากผล การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ (V-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ต่อเนื่องหลายปี พบว่า นักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยวิชาพื้นฐาน ค่อนข้างต่ำ แม้กระทั่งวิชาชีพที่เรียนมาก็ไม่สูงนัก เนื่องจากข้อสอบ จะไม่เน้นวัดความรู้ความจำ แต่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง (Institute of Vocational Education Northeastern 3, 2018, p. 25) จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่ายังคงใช้การวัดและประเมินผล การเรียนรู้แบบเดิมที่เคยทำมา มีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งจากสภาพที่เป็นอยู่ของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ หรือเจตคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยแนวทางในการพัฒนา หรือเสริมสร้างสมรรถนะมีหลากหลายรูปแบบหรือวิธีการ ได้แก่ การฝึกอบรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการพิจารณาตนเอง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานภายในและต่างประเทศ การศึกษาต่อ การจัดกิจกรรมวิชาการ และการจัดระบบพี่เลี้ยง (Wisalapom, 2002, p. 13) นอกจากนี้ยังมีการใช้ระบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional learning community) ซึ่งเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิถีปฏิบัติ นำผลของการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งแนวคิดการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ครูคือนักเรียน เรียนรู้วิถีทำหน้าที่ของการเรียนรู้ ครูทำงานเป็นทีม และเรียนรู้เป็นทีม (Phanich, 2012, pp. 16-21) กอปรกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ในทางวิชาชีพ เป็นลักษณะของกลุ่มบุคคล ที่มีการแลกเปลี่ยน หรือพูดคุย สอบถามเชิงวิพากษ์วิจารณ์ การปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการสะท้อน ผลการปฏิบัติงานและร่วมมือ รวมพลังในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (Mitchell & Sackney, 2001, p. 81; Toole & Louis, 2002, pp. 61-75)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจะใช้วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะ คือ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง และ 4) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

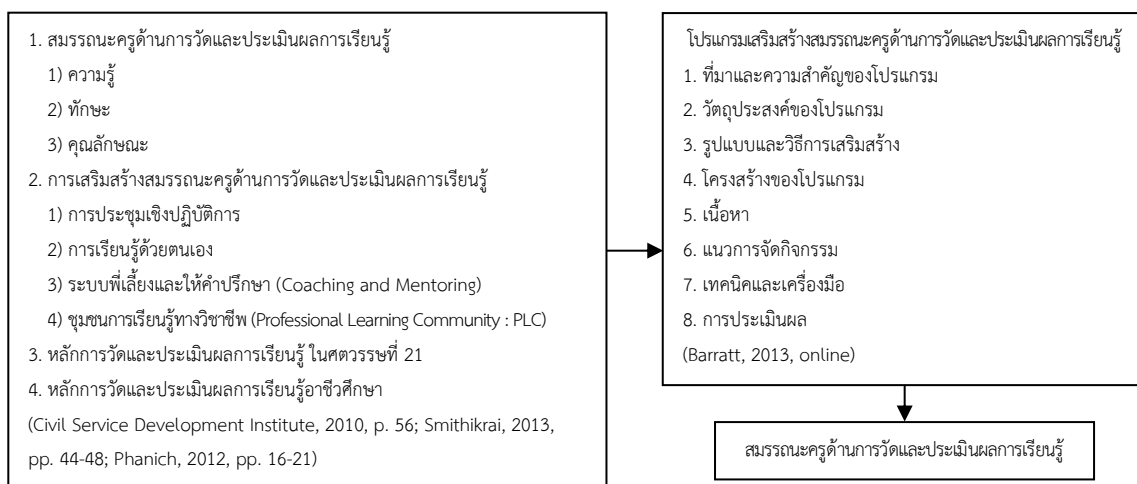
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะของครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เป็นแนวทางให้กับครู นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างหรือพัฒนาสมรรถนะด้านอื่น ๆ ของครูและอาจารย์ที่สอนในสถาบันการอาชีวศึกษา และสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา ทางด้านอาชีวศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ซึ่งมีประชากรในการวิจัยคือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานและมีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยมีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะ โดยทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครู การเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และหลักการและประเมินผลการเรียนรู้วิชาชีพ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) เพื่อจัดทำเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครู กำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง นำไปดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากนั้นทำการประเมินองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 ท่าน ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ และทำการสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 412 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) ด้วยแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดระดับมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) ที่นิยมใช้คือ 1 เท่ากับน้อยที่สุด 2 เท่ากับน้อย 3 เท่ากับปานกลาง 4 เท่ากับมาก และ 5 เท่ากับมากที่สุด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (ใช้อักษรย่อคือ M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ใช้อักษรย่อคือ S.D.) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (ใช้อักษรย่อคือ PNI)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยทำการร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1 จำนวน 7 คน และสร้างแบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้กลุ่มเป้าหมายทำการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.)

ระยะที่ 3 ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นครูผู้สอนสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 32 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบบประเมินสมรรถนะ ที่มีลักษณะแบบประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง ด้วยแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อน และทดสอบหลัง (One group pretest-posttest) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทั้ง 3 ระยะ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เรียบร้อยแล้ว และกำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนค่าเฉลี่ยแต่ละระดับของ Best (1977, p. 14) อยู่ระหว่าง 1.00-1.80 คือน้อยที่สุด 1.81-2.60 คือน้อย 2.61-3.40 คือปานกลาง 3.41-4.20 คือมาก และ 4.21-5.00 คือมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มี 3 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านความรู้ มี 10 ตัวบ่งชี้ ด้านทักษะ มี 5 ตัวบ่งชี้ และด้านคุณลักษณะ มี 5 ตัวบ่งชี้ โดยมีผลการประเมินองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	M	S.D.	ความหมาย	M	S.D.	ความหมาย
1. ด้านความรู้	4.76	0.42	มากที่สุด	4.67	0.45	มากที่สุด
2. ด้านทักษะ	4.73	0.43	มากที่สุด	4.62	0.40	มากที่สุด
3. ด้านคุณลักษณะ	4.76	0.46	มากที่สุด	4.61	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ด้านความรู้ และด้านคุณลักษณะ (M=0.76) รองลงมาคือด้านทักษะ (M=0.73) สำหรับความเป็นไปได้มากที่สุดคือ ด้านความรู้ (M=0.67) รองลงมาคือ ด้านทักษะ (M=0.62) และด้านคุณลักษณะ (M=0.61) ตามลำดับ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้

สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่คาดหวัง			PNI
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ	
1. ด้านความรู้	3.89	0.66	มาก	4.70	0.33	มากที่สุด	0.21
2. ด้านทักษะ	3.83	0.59	มาก	4.79	0.32	มากที่สุด	0.25
3. ด้านคุณลักษณะ	4.09	0.68	มาก	4.81	0.74	มากที่สุด	0.18

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านคุณลักษณะ (M=4.09) รองลงมาคือ ด้านความรู้ (M=3.89) และด้านทักษะ (M=3.83) สำหรับสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด สูงสุดคือ ได้แก่ ด้านคุณลักษณะ (M=4.81) รองลงมาคือ ด้านทักษะ (M=4.79) และด้านความรู้ (M=4.70) ส่วนค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สูงที่สุดคือ ด้านทักษะ (PNI=0.25) รองลงมาคือ ด้านความรู้ (PNI=0.21) และด้านคุณลักษณะ (PNI=0.18) ตามลำดับ

ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีส่วนประกอบ 8 ส่วน ได้แก่ ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ รูปแบบและวิธีการเสริมสร้าง โครงสร้าง เนื้อหา แนวการจัดการกิจกรรม เทคนิคและเครื่องมือ และการประเมินผล และขอบข่ายเนื้อหา แบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ชุดที่ 2 ทักษะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ชุดที่ 3 คุณลักษณะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีแนวการจัดการกิจกรรม ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีระบบพี่เลี้ยง และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับเทคนิคและเครื่องมือ ได้แก่ เอกสารประกอบโปรแกรม ใบกิจกรรม ทดสอบความเข้าใจ และแบบประเมิน ส่วนการประเมินผล ได้แก่ การประเมินตนเองก่อน ระหว่าง และหลังเสริมสร้าง การประเมินการทำกิจกรรม การประเมินความสนใจ และตั้งใจในการศึกษาด้วยตนเอง การประเมินด้วยการซักถาม และการให้ข้อคิดเห็น ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล
1. ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม	4.79	0.44	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.79	0.44	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.72	0.46	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.79	0.44	มากที่สุด
3. รูปแบบและวิธีการเสริมสร้าง	4.64	0.51	มากที่สุด	4.64	0.51	มากที่สุด	4.64	0.46	มากที่สุด
4. โครงสร้างของโปรแกรม	4.64	0.49	มากที่สุด	4.61	0.52	มากที่สุด	4.68	0.50	มากที่สุด
5. เนื้อหา	4.62	0.52	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.66	0.50	มากที่สุด
6. แนวการจัดการกิจกรรม	4.68	0.48	มากที่สุด	4.64	0.51	มากที่สุด	4.72	0.46	มากที่สุด
7. เทคนิคและเครื่องมือ	4.64	0.51	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.65	0.51	มากที่สุด
8. การประเมินผล	4.71	0.49	มากที่สุด	4.64	0.51	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
รวม	4.68	0.45	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด	4.72	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบ โดยอันดับที่หนึ่ง คือ ความเป็นประโยชน์ (M=0.72) อันดับที่สองคือ ความเหมาะสม (M=0.68) และอันดับที่สามคือ ความเป็นไปได้ (M=0.60) ตามลำดับ ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ปรากฏผล ดังนี้

1. ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู

การเปรียบเทียบความรู้	คะแนนเต็ม	M	S.D.	คะแนนความแตกต่าง	ร้อยละ
ก่อนอบรม	30	19.26	3.01	6.57	21.90
หลังอบรม	30	25.83	2.94		

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลังการอบรม (M=25.83) สูงกว่าก่อนการอบรม (M=19.26) เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.90

2. ครูมีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21

สมรรถนะ	ก่อนเสริมสร้าง		หลังเสริมสร้าง		คะแนนความแตกต่าง	ร้อยละ
	M	S.D.	M	S.D.		
1. การวางแผนและออกแบบ	2.83	0.56	4.52	0.57	1.69	33.80
2. การประเมินตามสภาพจริง	2.71	0.49	4.48	0.62	1.77	35.40
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	2.58	0.34	4.61	0.53	2.03	40.60
4. การนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน	2.95	0.67	4.54	0.48	1.59	31.80
รวมเฉลี่ย						35.40

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูมีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลังการเข้าร่วมเสริมสร้างสมรรถนะ โดยรวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.40 และมีคะแนนความแตกต่างสมรรถนะการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือสูงที่สุดเฉลี่ย 2.03

อภิปรายผล

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ซึ่งในการกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน สามารถกระทำได้หลากหลายวิธี เช่น การกำหนดสมรรถนะโดยการเชื่อมโยงกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เป็นวิธีการที่เริ่มจากการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์แล้วกำหนดสมรรถนะหลักขององค์กรลงสู่สมรรถนะของแต่ละแผนก หลังจากนั้นจึงกำหนดเป็นสมรรถนะของบุคคลในองค์กร ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ส่วนอีกวิธี คือ การให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งนั้นจริง ๆ สามารถให้ความคิดเห็นสอดคล้อง กับการเป็นจริงในการปฏิบัติงาน (Sakworawit, 2004, p. 57) และในการวิจัยมักใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และการประเมินผลโดยตนเองและผู้อื่น ซึ่งมีหลักการที่สอดคล้อง

และเห็นตรงกันในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นที่สามารถใช้สถิติเป็นตัวชี้วัดความสอดคล้องดังกล่าวได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sullivan and McIntosh (1996, p. 1) ที่ระบุว่าสมรรถนะในการทำงานที่จำเป็น ประกอบไปด้วยทักษะ ความรู้ ความสามารถ และบุคลิก ลักษณะของบุคลากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเฉพาะ และเป็นดัชนีบ่งชี้ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศาสตรา สายสุนันทรารมย์ (Saisunanthararom, 2018, pp. 147-149) ที่ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัด สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มี 3 องค์ประกอบ และ 16 ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านความรู้ 8 ตัวชี้วัด ด้านทักษะ 4 ตัวชี้วัด และด้านคุณลักษณะ 4 ตัวชี้วัด

สมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้ และคุณลักษณะ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยการอาชีพ เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีสายปฏิบัติการ มีหน่วยงานที่ดูแลทางด้านวิชาการ เกี่ยวกับงานวัดผลการศึกษา รับผิดชอบในการประสานงาน สนับสนุน และช่วยเหลือครูผู้สอนในแต่ละวิทยาลัย ซึ่งสถานศึกษาที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาเก่าแก่ มีความพร้อมค่อนข้างสูง โดยก่อนเข้ามา อยู่ภายใต้สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาทุกแห่งได้ผ่านการประเมิน ทำให้สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัด และประเมินของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามตามความคาดหวัง หรือสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ยังอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Educational, 2011, pp. 5-10) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานในการพัฒนาผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคลากร ที่มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัว ช่วยเหลือตนเอง และมีทักษะชีวิตที่ดี มีความสุข เป็นที่พึงของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติได้ จึงได้กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิสาขาทางครุศาสตร์และการศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในการพัฒนาผู้เรียนวิชาชีพครู ที่จะออกไปเป็นบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งครู ต้องมีสมรรถนะความเป็นมืออาชีพด้วยการเรียนรู้ครอบคลุมหมวดวิชาต่าง ๆ ได้แก่ วิชาศึกษาทั่วไป วิชาชีพครู และวิชาชีพเฉพาะด้าน สำหรับวิชาชีพครู เช่น การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา และการวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นต้น และสอดคล้องกับ สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา (Secretariat of the Teacher Council of Thailand, 2005, pp. 10-15) ที่ได้กำหนดมาตรฐาน ความรู้ของครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และมีทักษะในการนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรอันเป็นสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งจะทำให้ครูได้เพิ่มพูน สมรรถนะในการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอน ที่คำนึงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพสูง และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด ของ Scriven (1991, pp. 111-129) ที่ระบุถึงหน้าที่ครู ซึ่งได้จากการรวบรวมประสบการณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการศึกษา โดยครอบคลุมหน้าที่และภารกิจหลายด้าน ได้แก่ ครูควรมีความรู้ในเนื้อหาที่ตนจะสอน เพื่อให้ครู สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูควรมีทักษะการสอนและทักษะในการประเมินผล การเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผู้เรียน สร้างและบริหารการสอบ การตัดเกรด การจัดลำดับ การให้คะแนน ทั้งในรายละเอียดของกระบวนการและการแสดงผลการประเมินได้อย่างถูกต้อง

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ครั้งนี้ได้ยึดตามแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (Wongwanich, 2017, p. 16) ที่กล่าวถึงโปรแกรมว่า เป็นโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน เพื่อปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งในการพัฒนาครั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังดำเนินการสร้างตามแนวคิดของ Barr and Keating (1990, p. 88) ที่เสนอขั้นตอนการสร้างโปรแกรมเริ่มจาก ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการประเมินความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวางแผน ด้วยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมิน การประเมินผลหลังการปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้อง กับแนวคิดดังกล่าว และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรม จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน จนสรุปได้เป็นองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ของโปรแกรมทั้งหมดได้ 8 ส่วน ดังกล่าวข้างต้น (Kanaya & McMillan, 2005, p. 56)

ผลการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมที่ใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เน้นทั้งการให้ความรู้ และการลงมือฝึกปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะและความสามารถ เจตคติ และความชำนาญ ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนานุเคราะห์ของชูชัย สมितिไกร (Smithikrai, 2013, pp. 44-48) และสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (Civil Service Development Institute, 2010, p. 56) ที่เริ่มจากการประเมินความต้องการจำเป็น แล้วจึงมาสร้างเป็นโปรแกรมหรือหลักสูตรฝึกอบรม กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม กำหนดโครงการฝึกอบรม การบริหารการฝึกอบรม และการประเมิน และติดตามผลการฝึกอบรม รวมทั้งได้บูรณาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นประเด็นหลัก ๆ ที่ครูผู้สอนสามารถปรับใช้ได้ เช่น การประเมินควรเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา และดูความก้าวหน้าของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดที่ซับซ้อนและหลากหลาย มีการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ วิธีการประเมินที่มีความสมดุลเหมาะสมตามยุคสมัย ประเมินแบบกัลยาณมิตร มีความเป็นกันเอง กระทำอย่างเปิดเผย ต่อเนื่อง ใช้วิธีการประเมินหลากหลาย ให้ผลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างทันทั่วทั้ง มีการใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubric) และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และการประเมิน เป็นต้น (Noionon, 2016, pp. 241-242) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอพนันท์ พูลพุทธา (Poonputta, 2017, pp. 214-215) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลังเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.45

ทั้งนี้ ยังพบว่าครูมีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าเนื่องมาจากครูผู้สอน รับรู้และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทต่าง ๆ ในสังคมโลก ส่วนใหญ่ต้องการปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่นเดียวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาหลายกลุ่มในทั่วโลกที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน ผลักดันให้ผนวกรวม “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” เข้าไปในระบบการศึกษา รวมถึงจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งหลักสูตร วิธีการสอน หนังสือเรียน สื่อ วิธีประเมินผล ระบบการพัฒนาศักยภาพครู และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อเตรียม

ความพร้อมให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด เรียนรู้ แก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต (Tangkitvanich, 2013, pp. 11-12) และครูผู้สอนได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) กล่าวคือ ครูเป็นผู้สร้างความรู้จากความ สัมพันธ์ ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการทางปัญญาของตนเอง และทฤษฎีโครงสร้างทางปัญญา เป็นผลของความพยายามทางความคิดครูผู้สอนเสริมสร้างความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง (Khammanee, 2017, p. 90) ขณะเดียวกันครูผู้สอนได้รับการเสริมพลังอำนาจทั้งในระหว่างการอบรมเชิงปฏิบัติการ และหลังการปฏิบัติงานจริงในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละคนผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) กระบวนการมีพี่เลี้ยงช่วยให้คำแนะนำช่วยเหลือ (Coaching and mentoring) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional learning community : PLC) ทำให้ช่วยเพิ่มศักยภาพการพัฒนา ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Phanich, 2012, p. 21; Mitchell & Sackney, 2001, p. 81; Toole & Louis, 2002, pp. 61-75) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอพนันtri พูลพุทธา (Poonputta, 2017, pp. 214-215) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถนะการวัดและประเมินผล การเรียนรู้สูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 31.60

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ โดยดัชนี ความต้องการจำเป็นด้านทักษะมีค่าสูงที่สุด ดังนั้นสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงควรนำไปใช้ เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินครูผู้สอน และนำไปส่งเสริมและพัฒนาต่อไป
2. แนวการจัดกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีระบบพี่เลี้ยง และชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ เป็นกิจกรรมที่ครูที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้พึงพอใจมากที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรนำไปใช้พัฒนาหรือเสริมสร้างสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาอื่น ๆ ด้วย ซึ่งถือว่ามีความประโยชน์ต่อการพัฒนาครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ไปใช้ต้องศึกษาคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้ เพื่อทำให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านอื่น ๆ ของครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา เช่น ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบวิธีการหรือแนวการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่แตกต่างจากการวิจัยในครั้งนี้ อาจจะทำให้ได้ข้อสรุปที่แตกต่างและมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่จัดสรรทุนวิจัย งบรายได้ของคณะ ประจำปี งบประมาณ 2562

เอกสารอ้างอิง

- Barr, M. J., & Keating, L. A. (1990). *Developing Effective Student Service Program: Systematic Approaches for Practitioners*. San Francisco, CA : Jossey Bass.
- Barratt, C. (2013). *How to Develop a Training Program on the Job*. Retrieved February 11, 2019, from <http://www.wikihow.com/Develop-a-Training-Program-on-the-Job>
- Best, J. W. (1977). *Research in Education* (3rd ed.). New Jersey : Prentice Hall.
- Civil Service Development Institute. (2010). *Performance Competency Guide in Civil Service : Specific Competency Manual According to the work Behavior*. Office of System Development, Classification and Compensation, Nonthaburi, Office of the Civil Service Commission. (In Thai)
- Institute of Vocational Education Northeastern 3. (2018). *Self Assessment Report*. Mahasakham : n.p. (In Thai)
- Kanaya, T., & McMillan., C. (2005). *Facilitating Communities of Practice in Teacher Professional Development*. Denmark : eLearning Lab, Aalborg University.
- Khammanee, T. (2017). *Pedagogical of Teaching : Body of Knowledge for Learning Process Efficiency* (21th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Ministry of Education. (2002). *National Education Act, B.E.2545 (2002)*. Bangkok : Organization for the Delivery of Goods and Parcels. (In Thai)
- Ministry of Education. (2011). *Education Quality Assurance*. Bangkok : Teachers Council of Thailand, Ladprao. (In Thai)
- Mitchell, C., & Sackney, L. (2001). *Profound improvement: Building capacity for a learning community*. Lisse, The Netherlands : Swets & Zeitlinger.
- Noinon, P. (2016). *A Development of the 21st Century Learning Assessment Model for Science in Mathayomsuksa 4*. Thesis, Doctor of Education Program in Education Research and Evaluation, Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai)
- Phanich, V. (2012). *Method of Learning in 21st Century*. Bangkok : Sodsri Foundation. (In Thai)
- Poonputta, A. (2017). *The Development Educational Measurement and Evaluation Competency Model of Internship Students in Teaching Profession : Rajabhat Mahasarakham University*. Thesis, Doctor of Education Program in Educational Administration and Development, Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai)
- Saisunanthararom, S. (2018). *Developing a Program to Strengthen Teacher Competencies on Authentic Assessment of School under Secondary Educational Service Area Office 32*. Thesis, Master of Education Program in Educational Administration and Development, Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai)
- Sakworawit, A. (2004). Competency : Misconception. *Journal of Chulalongkorn*, 16(64), 35-78. (In Thai)

- Scriven, M. (1995). A Unified Theory to Teacher Evaluation. *Studies in Education Evaluation*, 21(1), 111-129.
- Secretariat of the Teacher Council of Thailand. (2005). *Professional Standard of Education*. Bangkok : Secretariat of the Teacher Council of Thailand. (In Thai)
- Smithikrai, C. (2009). *Recruitment, Selection, and Performance Appiasal*. Bangkok : We print. (In Thai)
- Sullivan, R., & McIntosh, N. (1996). *The Competency Based Approach to Training*. Maryland : JHPIEGO Corporation.
- Tangkitvanich, S. (2013). *Basic Education Reform for Learning in 21st Century*. Bangkok : National Statistical Office. (In Thai)
- Toole, J. C., & Louis, K. S. (2002). The Role of professional learning communities in international education. In K. Leithwood, & P. Hallinger (Eds.), *Second International Handbook of Educational Leadership and Administration*. The Netherlands : Kluwer Academic.
- Wisalaporn, S. (2002). *The Model of Connection to Develop Teacher and Educational Personnel under Education Act 1999*. Research Report. Office of the National Education Commission, Bangkok. (In Thai)
- Wongwanich, S. (2007). *Need Assessment Research* (2th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Wongyai, W., & Patphon, M. (2014). *Coaching for Meta Cognition*. Bangkok : Charansanitwong Press. (In Thai)

ผู้เขียนบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญาณภัทร สีหะมงคล อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
E-mail: yannapat_s@hotmail.com,
yannapat.s@msu.ac.th